

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Факультет «Образотворче мистецтво»
Кафедра теорії і історії мистецтв

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

О.В. Соболев

_____ 2019 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА»**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Галузь знань 02 «КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО»
Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»

Харків – 2019

Програму розроблено кафедрою теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Розробник програми: доктор мистецтвознавства, професор,
кафедри **Соколюк Л.Д.**

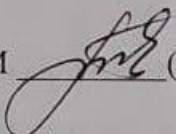
Обговорено та рекомендовано на засіданні кафедри теорії і історії мистецтв Харківської державної академії дизайну і мистецтв
(протокол № 11 від 1 квітня 2019 р.)

Завідувач кафедри (проф. Л.Д. Соколюк)

Узгоджено:

Декан факультету

«Образотворче мистецтво» (проф. В.Я. Шевченко)

Завідувач навчального відділу ХДАДМ (Г.О. Жернокльова)

Затверджено Методичною радою Харківської державної академії дизайну і мистецтв (протокол № 9-03 від 24 квітня 2019 р.)

© Соколюк Л.Д.

© Кафедра теорії і історії мистецтв ХДАДМ

АНОТАЦІЯ

до навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва»

освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр

Даний курс лекцій, практичних та самостійних занять передбачає ґрунтовне вивчення розвитку історії українського мистецтва, розуміння процесів, що відбувалися на території сучасної України від найдавніших часів до початку ХХІ століття, осмислення їх розвитку як в європейському, так і вітчизняному історико-культурному та мистецькому контекстах, а також усвідомлення самобутності українського мистецтва, знання найвидатніших пам'яток, мистців та їхніх творів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться **390 год.** (195 год. аудиторної роботи (107 лекційних і 88 семінарських і 195 год. самостійної роботи) для студентів денної форми навчання /**13** кредитів ECTS.

ABSTRACT

of the educational discipline “The History of the Ukrainian Art”

Education-qualifying level: bachelor

The represented course of lectures, practical and original studies provides fundamental of study of the history of the Ukrainian art, an understanding of the processes on the territory of the modern Ukraine from the most ancient times to the beginning of 21st century, the comprehension its development in European and domestic historical-cultural and artistic context, an understanding of the unique features of the Ukrainian art and the knowledge of the most prominent monuments, masters and their works. **390 hours** (195 hours of classroom work (107 lectures and 88 seminars) and 195 hours of independent work) for students of full-time study forms are allocated for the study of the discipline / 13 credits ECTS.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 13	Галузь знань:02 «Культура і мистецтво»	Нормативна
	Спеціальність - 023 ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»	
Модулів – 10	Спеціалізація «Мистецтвознавство» (теорія і історія мистецтв). Перший рівень вищої освіти	Рік підготовки: 2-й – 3-й
Змістових модулів – 10		Семестр: 4-й – 6-й
Загальна кількість годин – 390		Лекції: <u>107 год.</u>
		Семінари <u>88 год.</u>
	Самостійна робота: <u>195 год.</u>	
<u>Тижневих годин аудиторних</u> – 3 (у 3 – 5 семестрах) і 4 (у 6 семестрі)	Види контролю: <u>Іспити</u>	

самостійної роботи студента – – 3 (у 3 – 5 семестрах) і 4 (у 6 семестрі)		
--	--	--

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 50 / 50 %

на заочному відділенні не викладається.

2. Мета і завдання вивчення дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва» є формування у студентів професійних компетентностей, спрямованих на вивчення історичного досвіду українського мистецтва, що охоплює більше двох тисячоліть, усвідомлення закономірностей і особливостей його розвитку та вміння аналізувати еволюцію на прикладі видатних історичних і сучасних взірців, що є надзвичайно актуальним в умовах нинішніх глобалізаційних процесів у світі.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- поглиблення і систематизація знань з обраного фаху;
- створення відчуття професійної приналежності до обраного фаху на рівні критичного аналізу досягнень українського мистецтва в контексті розвитку світової художньої культури;

- забезпечення необхідної теоретичної підготовки студентів до професійної діяльності.

Дисципліна «Історія українського мистецтва» забезпечує наступні загальні (базові) і фахові компетентності.

Загальні (базові) компетентності:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях предметної галузі та сфері професійної діяльності;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові (професійні) компетенції:

- здатність аналізувати і пояснювати історико-культурні, історико-художні, соціокультурні, семантичні, формально-образні і формально-стилістичні чинники розвитку українського мистецтва.

У результаті вивчення курсу «Історія українського мистецтва» студент **повинен знати:**

- сучасні методологічні принципи і методичні прийоми аналізу творів українського мистецтва;
- основні періоди становлення і розвитку українського мистецтва, провідних майстрів і їхні твори;
- характер впливів інших культур на формування загальної картини українського мистецтва;
- національні особливості українського мистецтва та внесок його майстрів у світову художню культуру..

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент **повинен вміти:**

- володіти фаховою термінологією і використовувати її та набуті методологічні принципи при аналізі мистецьких пам'яток даного курсу;
  - використовувати на практиці отримані знання з історії українського мистецтва при роботі з науковою літературою та визначенні позицій окремих авторів;
  - аналізувати процес розвитку історії українського мистецтва у порівнянні з художньою культурою інших народів;
  - застосовувати набуті знання даного курсу при вивченні інших дисциплін.
- Успішне засвоєння знань з даного курсу має сприяти формуванню

навичок:

- характеристики стилів та напрямів в історії українського мистецтва;
- мистецького аналізу художнього твору, виходячи з особливостей розвитку українського мистецтва;
- володіння необхідним понятійно-термінологічним апаратом.

3. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія українського мистецтва» викладається студентам першого рівня вищої освіти (бакалавріату за ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»). Інформативний зміст навчальної дисципліни «Історія українського мистецтва» складається з 35 тем.

Прадавнє мистецтво та мистецтво княжих часів на теренах сучасної України

Тема 1. Вступ.

.Поняття національного в мистецтві. Національний стиль. Актуальні питання українського мистецтва в діалозі культур. Періодизація українського мистецтва.

Тема 2. Мистецтво палеоліту, неоліту та епохи міді-бронзи на території України. Синкретизм первісного мистецтва. Мистецтво палеоліту на території України. Трипільська культура, будівництво, антропоморфна пластика, кераміка, космогонічне значення трипільського орнаменту. Кам'яні антропоморфні стели індоєвропейців.

Тема 3. Мистецтво скіто-сарматських часів. Кіммерійські, скіто-сарматські стели-обеліски. Кам'яні баби. Художні вироби скіфів-сарматів та кіммерійців. «Звіриний стиль». Знахідки Чертомлиха. Мистецтво Північного Причорномор'я: архітектура, скульптура, малярство.

Тема 4. Мистецтво княжих часів. Архітектура Києва X – поч. XIII ст., Чернігівського князівства та на західноукраїнських землях. Основні пам'ятки архітектури Києва X – поч. XIII ст. (Софія Київська, Успенський собор та Троїцька надбрамна церква Києво-Печерської лаври, Спаса на Берестові, Михайлівський собор Золотоверхого монастиря, Видубицький монастир). Особливості чернігівської архітектурної школи. Ротонди в Перемишлі, в Горянах, Володимирі Волинському. Культова архітектура Володимира-Волинського, Галича, Путивля та ін. містечок. Робота галицько-волинських майстрів на землях Володимиро-Суздальської Русі. Заснування Львова та його перші православні споруди.

Тема 5. Монументальний живопис давньоукраїнських соборів. Мозаїки і фрески Софії Київської та програма їх розташування. Особливості у порівнянні з візантійською системою. Євхаристія Софії Київської і Золотоверхого монастиря. Фрески Кирилівської церкви та перше зображення в ній сюжету Страшного суду. Розписи Спаського (Св.. Текла) і Успенського (Оранта) соборів у Чернігові.

Образотворче мистецтво княжих часів

Тема 6. Іконопис. Іконоборчість в Таврії. Передумови розвитку іконопису в українському мистецтві. Етапи розвитку української ікони. Нові дослідження давньоукраїнського іконопису. Іконописець Алімпій Печерський. Видатні

староукраїнські ікони київської школи. Галицько-волинський іконопис. Художня діяльність Петра з Рати.

Тема 7. **Скульптура та мистецтво рукописної книги.** Найяскравіші скульптурні пам'ятки доби Київської Русі-України (на прикладі орнаментальних плит Софії Київської). Дрібна художня пластика. Галицькі керамічні плитки. Білокам'яне різьблення. Особливості давньоруської мініатюри. Пам'ятки книжкового оздоблення. Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава, Трійська Псалтир, Добрилове та Оршанське Євангеліє.

Тема 8. **Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських землях доби пізнього середньовіччя.** Навали на південно-західні руські князівства у XIII – XV ст. Українські землі (Галичина, Волинь, Буковина, Закарпаття) в історії культури європейських держав. Релігійне питання та національна самобутність. Художнє життя в Україні доби пізнього середньовіччя. Вплив західноукраїнських традицій на розвиток української архітектури та мистецтва. Художник і суспільство. Професійне мистецьке життя та освіта. Художні осередки.

Тема 9. **Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.** Пріоритет оборонної архітектури. Фортеці та середньовічні замки (оборонні ансамблі в Кам'янець-Подільському, Хотині, Острозі, Луцьку та ін.). Поєднання культурних здобутків Заходу і Сходу в розбудові західноукраїнських міст із самоуправлінням. Романсько-готичні стильові риси. Оборонні функції православних монастирів. Розвиток православного храму. Стильові трансформації в українській скульптурі кін. XIII – XVI ст. Архітектурно-декоративна пластика середньовічної забудови Львова та ін. міст.

Тема 10. **Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.** Загальна характеристика розвитку іконопису XIV – перш. пол. XVI ст.

в нових умовах православного світу та естетики (ісихазм, паламізм). Візантійські риси в намісних іконах. Житійні ікони: оповідальність, трактування часу/простору. Іконопис в різних українських регіональних школах. Особливості західноукраїнських іконописних шкіл (канон, романсько-готичні принципи народності). Виникнення іконостасу. Семантичні принципи іконостасу в православній культурі. Перші іконостаси, архітектонічна структура, різьблення.

Тема 11. Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст. Стилiстичні трансформації в монументальному малярстві. Діяльність українських артилей у Польщі й інших осередках Речі Посполитої. Розпис каплиці св. Трійці у Любліні, храмів Кракова, Сандомирка, Вислиці та ін. Стінописні ансамблі Горянської ротонди (Закарпаття), церкви св.. Онуфрія у Лаврові (Бойківщина), Вірменської церкви (Галичина – Львів) та ін.

Ренесансні принципи в українській архітектурі та образотворчому мистецтві

Тема 12. Ренесансна архітектура на українських землях. Архітектурно-декоративна пластика. Стилiсові пріоритети українського мистецтва XV – XVI ст. Ренесансні естетичні принципи як новий етап історії українського мистецтва. Підґрунтя ренесансного світогляду. Проблема стилю в мистецтві українських земель. Ренесансна забудова міст (на прикладі Жовкни, Львова, Кам'янця-Подільського). Зв'язок декоративної пластики з архітектурою (мотиви та образи в архітектурно-декоративній пластиці). Житлове будівництво (збудова площі Ринок у Львові). Ренесансні архітектурні пам'ятки Львова: особливості фасадно-інтер'єрного вирішення. Ренесансні впливи і традиційні принципи українського храмового будівництва.

Тема 13. Становлення жанрів в образотворчому мистецтві поч. XVII ст. та розвиток графіки. Станковий живопис в українському образотворчому мистецтві. Львівський малярський цех та його представники. Зародження

живописних жанрів в українському мистецтві: прагнення до відображення реального світу і людини. Твори портретного, батального, історичного алегоричного та хронікально-панегіричного характеру. Нове розуміння людини в умовах пробудження національної свідомості. Епітафійні натрунні зображення. Портрети-парсуни.

Графіка рукописної книги та гравюр стародруків XIV – поч. XVII ст. (Галицьке і Пересопницьке Євангелія, Київська псалтир). Перша друкована продукція Івана Федорова (Острозька Біблія, Учителське Євангеліє). Гравюра XVI – поч. XVII ст. Творчість гравера Іллі.

Тема 14. Розвиток іконопису та іконостасу XVI – перш. пол. XVII ст. Закономірне порушення естетичних основ візантійського канону в іконописі XV – перш. пол. XVI ст. Самобутність української ікони цієї доби. Ренесансні елементи природного оточення, побуту, міського середовища. Народні впливи. Зображення донаторів в іконописі. Ренесансні іконостаси Успенської та П'ятницької церков Львова, Святодухівської церкви в Рогатині.

Тема 15. Монументальне малярство, статуарна та релігійна пластика. Розмалювання дерев'яних церков народними малярами. Розпис церкви Св. Духа в Потеличі. Традиції візантійського мистецтва в настінному живописі церкви Спаса на Берестові. Відмінності в розвитку ренесансної статуарної та рельєфної пластики на західноукраїнських та центральносхідних землях. Символічно-онтологічна сутність храмової скульптури. Стильові чинники української скульптури (православна традиція, готичні мотиви, відлуння ренесансних принципів). Надгробки та скульптурний портрет. Різьблення іконостасів – від площинних рельєфів до ажурно-просторових рішень. Різьблення католицьких вівтарів.

Архітектура та образотворче мистецтво др. пол. XVII – XVIII ст.

Тема 16. Феномен українського бароко. Художнє життя України др. пол. XVII – поч. XVIII ст. Особливості стильових процесів в європейському та

західноукраїнському мистецтві. Вплив європейського бароко на розвиток барокових принципів в мистецтві України. Стилiстичнi особливостi українського бароко. Ренесансно-бароковий синтез.

Тема 17. Архітектура дерев'яних та мурованих споруд. Архітектура др. пол. XVII – поч. XVIII ст. як історичний і стилістичний вираз часу. Залежність характеру будівництва в різних регіонах України. Залежність характеру будівництва в різних регіонах України від традицій та ідейних орієнтирів. Фортеці і замки в др. пол. XVII ст. та зміни функцій. Житло козацької старшини. Вплив дерев'яної архітектури на формування національного варіанту бароко в архітектурі («козацьке бароко»). Архітектура козацького бароко. Мазепінське бароко (Київ, Чернігів). Відбудова Києво-Печерської лаври. Розбудова на Слобожанщині (Успенський собор у Харкові). Монументальні розписи Густинського монастиря, Києво-Печерської лаври, Софії Київської. Розписи дерев'яних церков (Потелич, Дрогобич та ін.). Скульптурно-декоративна пластика.

Тема 18. Розвиток стінопису, ікони та іконостасу в XVII – XVIII ст.

Збагачення барокового малярства під впливом відповідних художніх явищ Європи. Майстри Жовківського та Львівського осередку др. пол. XVII – поч. XVIII ст. Лаврські майстерні в Києві. Іконопис др. пол. XVII – поч. XVIII ст. Творчість І. Рутковича, Й. Кондзелевича як найвидатніших представників іконописного малярства.

Тема 19. Розвиток жанрів образотворчого мистецтва XVII – поч. XVIII ст. Вплив європейських художніх віянь на розвиток живопису в Україні. Героїко-монументальне спрямування барокового малярства. Розвиток жанрового діапазону живопису. Портретний жанр: зіставлення національних традицій та західноєвропейських принципів живопису. Козацький портрет др. пол. XVII – поч. XVIII ст. Вплив європейських мистців на розвиток скульптури в Україні. Розвиток надгробкової скульптури (надгробки Собеських у Жавкві. Техніка метало пластики

в Центральній Україні. Фасади та ансамблева скульптура. Графіка рукописної книги та графіка стародруків. Розвиток естампу. Творчість видатних українських графіків. І. Мирський, Л. Тарасович. Народна гравюра.

Архітектура та образотворче мистецтво XVIII ст.

Тема 20. Архітектура бароко. Розвиток архітектури XVIII ст. в умовах зміни політичного життя. Зрушення в цивільній архітектурі під впливом палацового будівництва Петербурга і Москви. Культова архітектура Центральної та Лівобережної архітектури (п'ятиверхі храми на хрещатій основі (у Великих Сорочинцах, Козельці, Києві та ін.). Творчість Шенделя та Григоровича-Барського. Шедеври барокової архітектури Галичини та Волині. Домініканський собор та Святоюрський ансамбль у Львові. Успенський собор Свято-Успенської Почаївської лаври. Деревяна архітектура XVIII ст. в різних регіонах України. Від бароко до класицизму (Покровський собор в Охтирці (нині Сумська обл.). Поширення архітектурних традицій класицизму в останній чверті XVIII ст. Еволюція монументального живопису. Нові живописні та образні тенденції в монументальному живописі. Стінопис Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври, Троїцької надбрамної церкви та ін.

Тема 21. Художня освіта в Україні XVIII ст. та розвиток іконопису й іконостасу. Об'єднуюча роль Києва в розвитку українського мистецтва. Києво-лаврські майстерні та їх вплив на формування мистецького осередку. Рисувальні класи І. Саблукова (Саблучка) при Харківському колегіумі та їх роль у розвитку художньої освіти в Харкові. Ідеологічний характер експансії у храмову культуру римо- і греко-католицької конфесій. Іконостас у Великих Сорочинцах та відображення в ньому барокових та рокайльних принципів. Ідеологічна платформа Гетьманщини як духовне підґрунтя українського бароко.

Тема 22. Розвиток образотворчого мистецтва. Творчість Й. Пінзеля. Барокова гравюра. Народна картина «Козак Мамай». Еволюція портретного

жанру в українському малярстві XVIII ст. Творчість А. Лосенка, Д. Левицького, В. Боровиковського. Нові тенденції в розвитку живопису останньої чверті XVIII ст. Творчі інспірації європейських течій українськими мистцями. Барокова скульптура – невід’ємний елемент архітектурного середовища. Техніка металопластики в скульптурі Центральної України. Тенденції рококо в українській скульптурі. Іконопис як джерело одухотворення барокової скульптури. Творчість І. Пінзеля та послідовників. Інтер’єри Домвнвканського та Святоюрського соборів у Львові, собору та костелу в Бердичеві тощо. Ремінісценції віденського класицизму в міському середовищі Львова. Розвиток естампу та прикладної графіки. Графічна творчість Г. Левицького.

Українське мистецтво перш. пол. XIX ст.

Тема 23. Стильові тенденції та передумови розвитку архітектури і скульптури. Художня ситуація в кінці XVIII – на поч. XIX ст. Містобудівна культура. Колонада-бельведер М. Воронцова авторства Ф. Боффо в Одесі як приклад споруди в стилі ампір, Графська пристань у Севастополі Д. Уптона як приклад споруди у стильовому напрямі псевдогрек. Палац графині Галіциної В. Гунта в Гаспрі як приклад споруди в стильовому напрямі псевдоготики. Розпланувальні структури і системи у містобудуванні. Садибна архітектура (Палац П. Галагана в Сокирянцях на Чернігівщині, Палац М. Воронцова в Алуці. Публічні споруди. Університет у Києві В. Беретті. Храми. Житлові та виробничі будівлі. Скульптура початку століття: традиції минулого і класицизм. Жанрова структура і нові різновиди пластики. Монументальна скульптура. Творчість І. Мартоса. Утвердження класицизму в монументальній скульптурі. Інонаціональні майстри в українському художньому процесі. Творчість народних майстрів. Монументально-декоративна скульптура. Традиції бароко і класицизму у творчості скульпторів львівського осередку.

Тема 24. Живопис та графіка в Україні перш. пол. XIX ст. Станковий живопис. Національна традиція і роль Д.Левицького та В.Боровиковського. в

історії українського мистецтва. Академізм і процеси національної нівеляції у творчості мистців за межами України. Мандрівні малярі та художники- кріпаки. Портретний жанр та його роль у становленні української школи живопису. Стихійний реалізм як характерна риса творчості місцевих майстрів. Національна традиція і романтизм. Народний образ у В. Тропініна. Класицистичні і сентименталістські ремінісценції. Творчість іноземних художників. Творчість західноукраїнських мистців. Провідні жанри і стилі, основні тенденції. Вихованці мистецьких академій на викладацьких посадах. Посилення тенденцій академізму. Постромантизм і тенденції бідермаєру в живописі др. третини ХІХ ст. Пейзаж. Романтизація образу природи і документально-панорамні зображення. Монументально-декоративні розписи. Релігійний живопис. Рисунок і гравюра. Діяльність друкарень на початку століття. Гравюра і тенденції класицизму в оформленні видань. Літографські майстерні та розвиток рафіки. Графічна творчість західноукраїнських майстрів. Романтизм і розвиток пейзажної теми. Утвердження графіки як самостійного виду творчості.

Тема 25. Творчість Тараса Шевченка. Академічний період («Циганка ворожка», «Катерина», «Селянська родина», «На пасіці» та ін. Уникнення великих академічних полотен. Портретний живопис. Концепція майбутнього поступу українського мистецтва у творчості Кобзаря. Серія гравюр з «Живописної України». Автопортрети. Національно-визвольні мотиви в мистецькому доробку Тараса Шевченка періоду заслання. Офорти Шевченка як академіка гравюри в Петербурзі після повернення із заслання. Зв'язок з традиціями Рембрандта (психологізм трактування, мальовничість опрацювання, спільність в розподілі світла й тіней). Роль Т. Шевченка у подальшому визначенні напрямів українського мистецтва. Продовження його патріотичної лінії художнього мислення у творчості найближчих послідовників – Л. Жемчужникова, К. Трутовського, О. Сластьона, С.Васильківського, М. Ткаченка.

Українське мистецтво др. пол. ХІХ ст.

Тема 26. Особливості художнього життя в Україні др. пол. ХХ ст. Архітектура і скульптура. Посилення колоніальної залежності на українських землях даного періоду та спротив національно налаштованих сил. Початок діяльності Товариства ім. Шевченка у Львові. Розвиток художньої освіти та створення мистецьких центрів у Києві, Харкові та Одесі. Широкий спектр історичних архітектурних стилізацій в архітектурі України др. пол. ХІХ ст. Зв'язок з міцніючими натуралістичними і реалістичними тенденціями в літературі й образотворчому мистецтві. Г.Галаган з с. Лебединці на Полтавщині як піонер відродження національної архітектури. Нові мистецькі принципи в українській скульптурі під впливом реалістичних ідей. Жанрові сцени з сільського українського життя в дрібній пластиці з теракоту та воску Л.Позена. Композиції на теми Великого Кобзаря в творчості скульптура М.Гаврилка – вихованця Краківської академії красних мистецтв. Особливості його творчої індивідуальності.

Тема 27. Живопис і графіка в українському мистецтві др. пол. ХХ ст. Жанрова структура і розвиток реалістичної традиції в живописі. Українські мистці серед основоположників Товариства передвижників (І.Крамської, І. Рєпін, М. Ге, М. Кузнецов, М. Пимоненко, М.Ярошенко, А. Куїнджі (Шаповал), Л. Лагоріо та їх творчість). Роль живопису у формуванні національної мистецької школи. Протистояння академізму і реалізму. Трансформації жанрової системи і розвиток іманентних засобів живопису. Пленеризм і впливи імпресіонізму. Творчість західноукраїнських художників (М. Устиянович, Т. Копистинський, С.Томасевич). Збагачення жанрової структури графіки. Історичні та етнографічні мотиви. Вплив народного мистецтва на образну стилістику графіки. Національні традиції в станковій та книжковій графіці порубіжної доби. Впливи символізму та модерну. Сатирична графіка.

Українське мистецтво першої третини ХХ ст.

Тема 28. Вступ до мистецтва України ХХ – поч. ХХІ ст. Проблема національної самоідентифікації на шляху входження України в новітню історичну

доби – ХХ ст. Посилення зв'язків з мистецтвом Європи. Стихійне формування концепції «український стиль» по всьому периметру етнічних українських земель. «Український стиль» як стильовий напрямок доби модерну та його орієнтири на власні корені (народне мистецтво, мистецтво до монгольської доби, українське бароко). Архітектура як стилеутворюючий фактор в становленні мистецтва українського модерну (конкурс на будинок Полтавського земства). Інші варіанти розуміння розвитку «українського стилю» представниками нової генерації митців та її ставлення до світової і вітчизняної культурної традиції.

Паралельне проходження тогочасних напрямів і стилів європейського мистецтва як характерна особливість мистецького розвитку України початку ХХ ст. Становлення модерну як стилю доби в образотворчому мистецтві України. Втрата станковою картиною своєї панівної ролі. Розвиток монументального живопису, його багатовекторність. Вплив «передмодерну» В.Васнецова (розписи Володимирського собору в Коеві) на церковний стінопис Центральної і Східної України (релігійний стінопис М.Пестрикова у Харкові...). Особливості звернення до візантійських витоків у мозаїках М.Реріха («Спас Нерукотворний і князі-святі» (1910) у Троїцькому соборі Почаївської Лаври) і в релігійному живописі М.Бойчука першої половини 1910-х рр. Чистота втілення стилю українського модерну М.Сосенком у розписах церкви св.Михайла під Львовом (1907). М.Сосенко у пошуках національного стилю українського іконопису (ікони у церкві св. Онуфрія Василянського монастиря у Львові). Сентиментальний варіант модерну у сакральному мистецтві І.Їжакевича (ікони для трапезної Михайлівського Золотоверхого монастиря і церкви на Микільській слободці у Києві). Вітражі П.Холодного (Успенська церква у Львові та церква с. Мражниця на Львівщині, 1924 - 1929) як завершальний етап розвитку сецесійного вітражництва у Львові. Тематичні розписи у будівлях громадського призначення та особняках (М.Сосенка у Вищому музичному інституті ім. М.Лисенка у Львові, М.Пестрикова у Харківському залізничному вокзалі та будинку медичного товариства, у

приватному будинку архітектора О.Бекетова (нині Будинок вчених у Харкові) та ін. Декоративне мистецтво в архітектурі модерну та розв'язання проблеми синтезу мистецтв. Панно як нова мистецька форма у творчості українських митців (С.Васильківський, М.Жук, О.Новаківський «Наука і мистецтво», 1916). Вплив модерну на творчість Ф.Кричевського, О.Мурашка, М.Ткаченка та ін.

Розвиток графіки як самостійного виду мистецтва в контексті ідей модерну. Вплив революційних подій 1905-1907 рр. на розвиток журнальної графіки. Пошуки національного стилю у книжковій та естампній графіці.

Книжково-журнальна графіка Львова у стилі ар-деко (П.Ковжун. Обкладинка календаря «Просвіти» на 1924 р., В.Крижанівський. Обкладинка книги П.Ковжуна «Графіки», 1924).

Формування Ю.Михайліва як майстра пастелі у контексті ідей модерну. Навчання у В.Серова та С.Коровіна у МУЖСА; вплив В.Борисова-Мусатова, М.Чурляніса, М.Замирайла. Символізм Ю.Михайліва (триптих «Старий цвинтар», «Зруйнований спокій», «Блукаючий дух»). Символізм у творчості Г.Нарбута, М.Жука, В.Максимовича. Образи героїв національної історії – Т. Шевченка, І. Франка, А. Шептицького, Ярослава Мудрого – в українському мистецтві початку ХХ ст. у творчості М.Бойчука, І.Труша, О.Новаківського).

Тема 29. Формування й розвиток мистецької освіти в Україні першої третини ХХ ст. та мистецькі угруповання. Українська академія мистецтва (1917) як перша вища художня школа в Україні, новітня система навчання в ній. Розмаїття варіантів українського стилю у творчості фундаторів УАМ (В.і Г. Кричевські, Г.Нарбут, М.Бойчук, О.Мурашко, М.Жук, М.Бурачек, А.Маневич).

Відображення на діяльності УАМ нових естетичних напорувань, викликаних суспільними потрясіннями 1918–1920 рр. і встановленням радянської влади в Україні. Переорієнтація мистецтва на агітаційно-масовий характер (плакат, монументально-декоративні форми, політичний театр). Перша хвиля еміграції

українських мистецьких сил та їх географія (Польща, Чехія, Німеччина, Болгарія, Франція). Проголошення «українізації» в радянській Україні. Вплив нової хвилі піднесення національного самоусвідомлення на характер мистецького розвитку, адекватного новій суспільно-економічній формації та її відображення на мистецькій освіті (реформування УАМ. Ідеї «виробничого руху» та їх марксистський фундамент. «Виробнича» (художньо-технічна) спрямованість вищої мистецької освіти в 1920-ті рр. у Києві, Харкові, Одесі, Межигір'ї). Інтеграція української молоді з західних регіонів у європейські мистецькі заклади (Краківська академія мистецтв, філія КАМ у Парижі, Студія пластичних мистецтв у Празі та ін.).

Ідеї реформування української культури та міжвидового синтезу мистецтв у діяльності «Гуртка дев'яти (1915–1917) та «Музагет» (з 1914 – ліва літературно-мистецька група). Асоціація революційного мистецтва України, її представники та самобутність. Асоціація художників Червоної України як угруповання майстрів реалістичного напрямку. «Об'єднання сучасних митців України» та її засади. Проблема національного стилю в діяльності мистецьких угруповань. Молодіжні організації («Жовтень» і об'єднання мистецької молоді України). Впливи і стандарти російських, зокрема московських угруповань. Літературні угруповання в контексті з мистецькими. Загальносоюзна виставка «Мистецтво народів СРСР» (1927). Гурток діячів українського мистецтва у Львові (М.Голубець, П. Ковжун, П.Холодний та ін.). Українська мистецька виставка 1922 р.

Чотири виставки ГДУМ (1922–1926). «Асоціація українських незалежних митців» (АНУМ) – 1931–1939. Перша виставка АНУМу і художники з Ірландії, Бельгії, Італії.

Тема 30. Видатні майстри українського мистецтва першої третини ХХ ст.

Георгій Нарбут (1886–1920) як графік новітньої доби. Розвиток графічного мистецтва Г. Нарбута, зв'язок з графічним мистецтвом українського бароко: формування модерністських принципів графічної культури. Навчання в Петербурзі

у Білібіна та в школі Халощі. «Малоросійський гербовник»(1914), «Українська абетка» (1917). Розвиток геральдичної графіки, екслібрису, книжкової графіки. Обкладинки журналів «Наше минуле», «Мистецтво». Українські державні знаки. Школа Г. Нарбута (Р.Лісовський, Л.Лозовський, Л.Хижинський, М.Алексєєв). Посмертна виставка Г.Нарбута у Києві 1925 р. Михайло Бойчук та його школа. Михайло Бойчук (1882–1937) як засновник неовізантизму-бойчукизму. Навчання у Львові, Кракові, Парижі. Перша школа М.Бойчука у Парижі та її представники (С.Налепіпська, С. Бодуен де Куртене, С. Сегно, М. Касперович, Х. Шрам). Французька преса про участь Бойчука і його учнів у «Салоні незалежних». Творча та теоретична діяльність М.Бойчука у Львові. Робота як художника-реставратора у Львові та в Лемішах на Чернігівщині. М. Бойчук як один з фундаторів Української академії мистецтва. Учні М. Бойчука (І. Падалка, В.Седляр, О.Павленко, А.Іванова, С.Колос, О.Сахновська, Т. Бойчук, М.Рокицький, М.Шехтман, К.Гвоздик, О.Бізюков, О.Кравченко). Послідовники (Є. Сагайдачний, Г.Довженко, М.Павлюк та ін.). Межигірський художньо-керамічний технікум (1923-1930). Творчість Тимка Бойчука (1896–1922). Майстерня І.Падалки. Бойчукізм як одне з найяскравіших явищ українського «Розстріляного відродження». Олександр Мурашко (1875–1919). Розвиток живописного мистецтва О.Мурашка. Навчання у Санкт-Петербурзі та Мюнхені, удосконалення в Парижі. Впливи імпресіонізму та сецесії. Педагогічна діяльність (Київське художнє училище, Українська академія мистецтва). Визначні твори «На вулицях Парижа», «Неділя», «Сільська родина», «Продавці квітів», портрети. Олекса Новаківський (1872–1935) – видатний представник української постімпресіоністичної школи. Впливи сецесії та експресіонізму. Визначні твори: «Втрачені надії» (1913–1908), панно «Наука і мистецтво» (1916), Олекса Довбуш (1931) «Дзвінок» (1931), «Портрет Барвінського» (1932), «Мати милосердя» (1935). Школа Новаківського у 1923–35 рр. та її учні. Іван Труш (1869–1941). Консолідація українських художників «Будучність», Артистичний вісник», «Товариство прихильників української літератури, науки і штуки» (1905). Перша всеукраїнська виставка. Діапазон мистецької проблематики: портретна галерея діячів культури (І

Франко, Л. Українка. М. Лисенко, В. Стефаник), ліричні пейзажі України, Італії, Єгипту, Палестини. Мистецтвознавча діяльність. Родовід Кричевських. Василь Кричевський (1872–1952). Основні етапи творчості. Діяльність в галузі архітектури, кіно. Малярство і графіка. Федір Кричевський (1879–1947). Основні твори (триптих «Життя», «Катерина», Автопортрети, портрети М.Старицької, Г.Павлуцького, Т. Шевченка та ін.. Педагогічна діяльність. Микола Кричевський (1889–1961) – видатний майстр акварелі, оформлення «Тараса Бульби».

Тема 31. Український авангард. Зародження зв'язків з авангардистськими течіями європейського мистецтва в діяльності українських мистецьких об'єднань. Розвиток авангарду в різних регіонах протягом 1908–1930 рр. «Кільце» і «Ланка» – авангардні угруповання в Києві. Творчість О. Богомазова, О. Екстер, О. Архипенка. Авангардний рух у Харкові – «Блакитна лілія», «Блакитне око», «Кільце», «Сім плюс три», коло Марії Синякової. В. Єрмілов, Б. Косарєв, Є. Агафонов, В. Бобрицький. Салони Іздепбського в Одесі. Сплав експресіонізму і кубізму у творчості О.Богомазова; неопримітивізму і кубізму у творчості Б.Косарєва, В.Єрмілова, Г.Цапка; декоративності кольору і безпредметності народного мистецтва українського села у творчості О.Екстер. Національний варіант взаємодії символізму й авангарду (Піскорський, В.Єрмілов). Київ і К. Малевич, В. Пальмов, В. Татлін. Львів і об'єднання «Артес». Херсон і група Д. Бурлюка.

Творчість М.Андрієнка, М.Бутовича, В.Баранова-Росіне, В.Меллера, А.Петрицького. Конструктивізм у Харкові (архітектура, сценографія, графічні практики). Трагічна доля українського авангарду.

Українське мистецтво за доби радянського тоталітаризму

(1930 – 1980-і рр.)

Тема 32. Соціалістичний реалізм в українському мистецтві 1930 – 1950-х років, шістдесятництво та нонконформізм. Мистецтво «зрозуміле» масам – соціалістичний зміст і національна форма. Поворот до ідеалів передвижництва та

химерний зв'язок з основоположними засадами романтизму. Агресивно-диктаторська природа соцреалізму. Перехід від вільного та експериментального мистецтва авангарду до мистецтва, підпорядкованого тоталітарній ідеології. «Чистки» в мистецтві як наслідок диктатури партії і держави в мистецькій сфері. Перший розширений пленум Оргбюро Спілки Художників Української Радянської Соціалістичної Республіки (1933). Полотна сюрреалізму 30-х. рр. Стильова спільність з тоталітарним мистецтвом гітлерівської Німеччини. Розвиток тематичної картини. Історико-революційна, військова тематика, теми вождізму як провідні (С. Прохоров. «Виступ Серго Орджонікідзе в робітничому клубі»). Друга світова війна (1939 – 1945 рр. Розвиток плаката, сатиричної графіки. Соцреалізм у післявоєнні роки (В. Пузирков. «Портрет Й.В. Сталіна»; О. Лопухов. «До Петрограда. В.І. Ленін»; С. Григор'єв. «Прийом до комсомолу»; В. Касіян. «Ленін і народ» та ін.). Тема праці («Хліб» Т. Яблонської, «Лісоруби» Г. Глюка, «Господарі землі» О. Максименка). Творчість Д. Шавикіна, Й. Бокшая, А.Ерделі, М. Дерегуса, М. Глущенко, О. Данченка, Г. Якутовича, Г. Гавриленка на шляху до протиборства з доктринами стилю радянської доби. Київська, львівська, одеська, харківська художні школи у 60-80-ті рр. Нонконформізм в українському мистецтві. (А. Горська, О.Заливаха, Л.Семикіна, В.Зарецький, В. Задорожний, К.Звіринський, А. Рибачук і В. Мельниченко, О. Дубовик, В. Ламах, І.Марчук, Ф.Гуменюк, Л.Медвідь, Р. і М. Сельські).

Тема 33. Мистецтво української діаспори. Навчання за кордоном українських мистців на початку ХХ ст. (С. Левицька, О.Архипенко, М. Бойчук, М.Паращук та ін.). Роль Парижа, Відня, Берліна, Мюнхена, Кракова, Праги у вихованні українських художників. Емігрант О. Архипенко як ключова фігура світового модернізму в скульптурі. Еміграція українських мистців після поразки у національно-визвольних змаганнях. Празька група (Г. Кулець, І. Іванець, Г. Мазепа). Варшавська група (П. Андрусів, П.Холодний-молодший, П. Мегик). Паризька група (О.Грищенко, В. Хмелюк, М.Андрієнко, М. Глущенко,

С.Зарицька). Нова хвиля еміграції в повоєнний час. Центри у Франції, США, ФРН, Канаді. Основні майстри (М.Левицький, Я.Гніздовський, Л. Молодожанін, М.Черешньовський, Р. Жук та ін.) С. Гординський та його багатогранна творчість. Заснування Об'єднання мистців-українців в Америці. Еміграція в 60-90-ті роки ХХ ст. (В.Стрельніков, А.Солодуха, В.Макаренко, О.Мазурик, Ю.Тирченко, І.Алиськевич).

Українське мистецтво кін. ХХ – поч. ХХІ ст.

Тема 34. Повернення до авангарду. Консолідація молодіжного мистецького руху (пленери в Седневі, на Закарпатті, в Криму (П.Антип, О.Сухоліт, О.Бабак, В.Раєвський, П.Керестей, Р.Жук, Б.Буряк, В.Маклюк та ін.). Відродження неформальних мистецьких об'єднань. Заперечення радянського офіційного мистецтва в творчій діяльності художників львівських «Шляху» (1986) і «Клубу українських мистців», київських «Братства св. Аліпія» (1992) і «Живописного заповідника» (1992), одеського «Човна» (1992) та ін. Спілкування із співвітчизниками з-за кордону («Імпреза» – Івано-Франківськ через кожні два роки з 1989 до 1997), Фестиваль молодіжної культури «Вивих» (Львів, 1990), Бієнале сучасного українського образотворчого мистецтва Відродження» (Львів, 1991, 1993), перші всеукраїнські артфестивали (Київ, 1994, 1995). Конкуренція приватних мистецьких галерей. Пошуки молодих в контексті неоекспресіоністичних, сюрреалістичних тенденцій та неопримітиву. (А. Антонюк, В. Гонтарів, І. Боднар, Р. Романишин, А. Чебикін та ін.). Звернення до абстракції (О. Животков, А. Криволап, Т. Сільваші). Поступовий прихід до ідеології постмодернізму в кінці 1990-х (О. Ройтбурд, В. Сидоренко, Л. Медвідь та ін.).

Тема 35. Експансія постмодернізму. «Нова хвиля» в українському мистецтві 1980-х як ознака появи мистецтва постмодернізму. Бунт нових сил серед київських мистців (А.Савадов, О.Голосій, О.Тістол, В. Цаголов, В. Трубіна та ін.), Прояви постмодернізму в творчості одеситів (Д.Дульфан, О. Ройтурд, В. Рябчеко), львів'ян (Р. Жук, В. Кауфман, І. Подольчак та ін.), ужгородців (П. Ковач, П.

Керестей та ін.), дрогобичанина Мар'яна Олексяка та інших. Участь у виставці «Молодість країни» (1987) в Москві. «Сум Клеопатри» А. Савадова і Г. Сенченка як хрестоматійний зразок українського постмодернізму. «Паризька комуна» як основний ідеологічний центр сучасного мистецтва у Києві після згасання «Нової хвилі». Успішні виступи новітніх українських мистців на виставках у Копенгагені, у Вінніпегу у 1990-х рр., на Венеційському бієнале у 2001 р. Центр сучасного мистецтва В. Пінчука в Києві та його виставкова діяльність. Поступові зміни у сприйнятті постмодернізму в Україні на початку ХХІ ст. (перформанс, інсталяція, асамбляж, кінетичне мистецтво та ін. нові мистецькі форми).

4. Структура навчальної дисципліни (денна форма, заочна відсутня)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
		Лекції	практ.	с.р.
<i>Змістовий модуль 1. Прадавнє мистецтво та мистецтво княжих часів на теренах сучасної України</i>				
<u>Тема 1. Вступ</u>	2	2	-	-
<u>Тема 2.</u> <i>Мистецтво неоліту, палеоліту та епохи міді-бронзи на теренах сучасної України.</i>	8	2	2	4
<u>Тема 3.</u> <i>Мистецтво скіто-сарматських часів.</i>	8	2	2	4
<u>Тема 4. Мистецтво княжих часів.</u>	11	3	2	6
<u>Тема 5.</u> <i>Монуменральний живопис</i>	11	3	2	6

<i>давньоукраїнських соборів.</i>				
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	40	12	8	20
<i>Змістовий модуль 2. Образотворче мистецтво княжих часів</i>				
<u>Тема 6.</u> <i>Іконопис.</i>	8	2	2	4
<i>Тема 7.</i> <i>Скульптура і мистецтво рукописної книги.</i>	8	2	2	4
<u>Тема 8.</u> <i>Загальна характеристика культурно-мистецьких процесів на українських землях доби пізнього середньовіччя</i>	8	2	2	4
<u>Тема 9.</u> <i>Архітектура українських земель XIV – поч. XVI ст. Архітектурно-декоративна та статуарна пластика.</i>	8	2	2	4
<u>Тема 10.</u> <i>Розвиток іконопису XIV – перш. пол. XVI ст. Становлення іконостасу.</i>	8	2	2	4
<u>Тема 11.</u>	10	3	2	5

<i>Монументальний живопис XIV – перш. пол. XVI ст.</i>				
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	50	13	12	25
<i>Змістовий модуль 3. Ренесансні принципи в українській архітектурі та образотворчому мистецтві</i>				
<u>Тема 12.</u> <i>Ренесансна архітектура на українських землях. Архітектурно-декоративна пластика.</i>	10	3	2	5
<u>Тема 13.</u> <i>Становлення жанрів в образотворчому мистецтві поч. XVII ст. та розвиток графіки.</i>	10	3	2	5
<u>Тема 14.</u> <i>Розвиток іконо малярства та іконостасу XVI – перш. пол. XVII ст.</i>	11	3	3	5
<u>Тема 15.</u> <i>Монументальне малярство, статуарна та релігійна пластика.</i>	11	3	3	5
<i>Разом за змістовим модулем 3</i>	42	12	10	20
<i>Змістовий модуль 4. Архітектура та образотворче мистецтво др. пол. XVII – поч. XVIII ст.</i>				
<u>Тема 16.</u> <i>Феномен українського бароко.</i>	12	3	2	7

<u>Тема 17.</u> <i>Архітектура дерев'яних та мурованих споруд.</i>	12	3	2	7
<u>Тема 18.</u> <i>Розвиток стінопису, ікони та іконостасу в XVII – поч. XVIII ст.</i>	12	3	3	6
<u>Тема 19.</u> <i>Розвиток жанрів образотворчого мистецтва XVII – поч. XVIII ст.</i>	12	4	3	5
<i>Разом за змістовим модулем 4</i>	48	13	10	25
<i>Змістовий модуль 5. Архітектура та образотворче мистецтво XVIII ст.</i>				
<u>Тема 20.</u> <i>Архітектура бароко.</i>	15	4	3	8
<u>Тема 21.</u> <i>Художня освіта в Україні XVIII ст. та розвиток іконопису й іконостасу.</i>	15	4	3	8
<u>Тема 22.</u> <i>Розвиток образотворчого мистецтва. Творчість Й. Пінзеля. Барокова гравюра.</i>	15	5	4	6
<i>Разом за змістовим модулем 5</i>	45	13	10	22
<i>Змістовий модуль 6. Українське мистецтво перш. пол. XIX ст.</i>				
<u>Тема 23.</u> <i>Стильові тенденції та передумови розвитку</i>	15	4	4	7

<i>архітектури і скульптури.</i>				
<u>Тема 24.</u> <i>Живопис і графіка в Україні перш. пол. XIX ст.</i>	15	4	4	7
<u>Тема 25.</u> <i>Творчість Тараса Шевченка.</i>	15	4	2	9
<i>Разом за змістовим модулем 6</i>	45	12	10	23
<i>Змістовий модуль 7. Українське мистецтво др. пол. XIX ст.</i>				
<u>Тема 26.</u> <i>Особливості художнього життя в Україні др. пол. XIX ст. Архітектура і скульптура.</i>	15	4	3	8
<u>Тема 27.</u> <i>Живопис і графіка в українському мистецтві др. пол. XIX ст.</i>	15	4	3	8
<i>Разом за змістовим модулем 7</i>	30	8	6	16
<i>Змістовий модуль 8. Українське мистецтво першої третини XX ст.</i>				
<u>Тема 28.</u> <i>Вступ до мистецтва України кін. XIX – поч. XX ст.</i>	3	3	-	-
<u>Тема 29.</u> <i>Формування і розвиток мистецької освіти в Україні перш. третини XX ст. та мистецькі угруповання.</i>	9	3	3	3
<u>Тема 30.</u> <i>Видатні майстри</i>	9	3	3	3

<i>українського мистецтва перш. третини XX ст.</i>				
<u>Тема 31.</u> <i>Український авангард.</i>	9	3	3	3
<i>Разом за змістовим модулем 8</i>	30	12	9	9
<i>Змістовий модуль 9. Українське мистецтво доби радянського тоталітаризму</i>				
<u>Тема 32.</u> <i>Соціалістичний реалізм в українському мистецтві 1930 – 1950-х років, шістдесятництво та нонконформізм.</i>	15	3	4	8
<u>Тема 33.</u> <i>Мистецтво української діаспори.</i>	15	3	3	9
<i>Разом за змістовим модулем 9</i>	30	6	7	17
<i>Змістовий модуль 10. Українське мистецтво кін. XX – поч. XXI ст.</i>				
<u>Тема 34.</u> <i>Повернення до авангарду.</i>	15	3	3	9
<u>Тема 35.</u> <i>Експансія постмодернізму.</i>	15	3	3	9
<i>Разом за змістовим модулем 10</i>	30	6	6	18
Усього годин	390	107	88	195

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		Годин
1.	Первісне мистецтво на території сучасної України.	4
2.	Українське мистецтво княжої доби	4
3.	Художнє життя на українських землях доби пізнього середньовіччя.	12
4.	Європейські впливи в українському мистецтві XIV – XVI ст.	10
5.	Феномен українського бароко.	10
6.	Українське образотворче мистецтво XVIII ст.	10
7.	Українське мистецтво першої половини XIX ст.	10
8.	Українське мистецтво другої половини XX ст.	6
9.	Українська академія мистецтва та розвиток мистецької освіти в Україні.	4
10.	Видатні українські майстри першої третини XX ст.	5
11.	Шістдесятництво і нонконформізм в українському мистецтві др. пол. XX ст..	7
12.	Повернення до авангарду в українському мистецтві кін. XX – поч. XXI ст.	3
13.	Експансія постмодернізму в українському мистецтві кін. XX – поч. XXI ст.	3
	Усього	88 год.

6. Теми занять для самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість
з/п		Годин

1.	Євхаристія Софії Київської і Михайлівського собору Золотоверхого монастиря. Порівняльна характеристика.	20
2.	Порівняльна характеристика іконопису княжої доби і пізнього середньовіччя.	25
3.	Архітектурно-декоративна пластика в ренесансних спорудах Львова.	20
4.	Українські стародруки та книжкова мініатюра.	25
5.	Українські дерев'яні храми.	22
6.	Український бароковий іконостас. Порівняльна характеристика Сорочинського і Богородчанського іконостасів.	23
7.	Українські університети як осередки як мистецькі осередки перш. пол. XIX ст. (Харків і Київ)	16
8.	Український модерн і символізм.	9
9.	Мистецтво української діаспори.	17
10.	Основні художні угруповання в українському мистецтві поч. XXI ст., їхні виставки та основні представники.	18
	Усього	195 год.

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання (публікації, виступи на студентських конференціях) обираються у відповідності з темами самостійної роботи.

8. Методи навчання

У відповідності до дидактичних завдань курсу: метод набуття знань, метод формування вмінь та навичок, метод формування творчої діяльності.

Згідно з характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративний метод, метод проблемного викладання, дослідницький метод.

9. Методи контролю

Основною формою контролю є семінарські заняття та контрольні роботи.

10. Розподіл отримуваних балів

Поточне тестування та самостійна робота												Сума балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2						Іспит	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	10	
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	10		
Змістовий модуль 3					Змістовий модуль 4							
T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	T19					
10	10	10	10	12	13	12	13					
Змістовий модуль 5					Змістовий модуль 6							
T20	T21	T22	T23	T24	T25							
15	15	15	15	15	15							
Змістовий модуль 7					Змістовий модуль 8							
T26		T27		T28		T29		T30				
20		20		15		15		20				
Змістовий модуль 9					Змістовий модуль 10							
T31	T32		T33	T34	T35							
20	20		15	15	20							

Заохочувальні бали надаються за:

- участь у студентських конференціях та олімпіадах (5 балів);
- публікації у наукових виданнях.

11. Шкала оцінювання знань, вмінь та навичок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Добре
75 – 81	
64 – 74	
60 – 63	Задовільно
35 – 59	
1 – 34	незадовільно з можливістю повторного складання незадовільно з обов'язкоаим повторним вивченням дисципліни

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ ПЕРШОГО (БАКАЛАВРСЬКОГО) РІВНЯ ОСВІТИ З КУРСУ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА»

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, **A** — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь в олімпіадах та у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях з мистецтва або дизайну.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, **B** — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, **C** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до

виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 бали («задовільно» за національною шкалою, **D** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність та запізнення з виконанням, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, **E** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо)..

35–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, **FX** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань. У цьому випадку для отримання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна перездача.

1–34 балів («незадовільно» за національною шкалою, **F** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не склав диференційного заліку. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

13. Тезаурус дисципліни

Українська мова	Англійська мова
1 Вівтар.	<i>Altar</i>
2.. Гравюра	<i>Engraving</i>
3. Дерев'яні храми	<i>Wood churches</i>
4. Іконостас	<i>Iconostasis</i>
5. Козацьке бароко	<i>Cossack baroque</i>
6. Мініатюрист	<i>Miniature-painter</i>
7. Монументальне мистецтво	<i>Mural art</i>
8. Станкове мистецтво	<i>Fine arts</i>
9. Сучасне мистецтво	<i>Contemporary art</i>
10. Український авангард	<i>Ukrainian vanguard</i>
11. Українська академія мистецтва	<i>Ukrainian academy of art</i>
12. Українське мистецтво	<i>Ukrainian art</i>
13. Художнє угруповання	<i>Artistic associations</i>
14. Художній напрям	<i>Artistic direction</i>
15. Художній стиль	<i>Artistic style</i>

14. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Алла Горська : Червона тiнь калини : Листи, спогади, статтi / Ред. Та упор. О. Зарецького та М. Маричевського. – К. : Спалах ЛТД, 1996. – 240 с., iл.
2. Азизян И. Александр Архипенко. – М.: Прогресс-Традиция, 2010. – 624 с., илл.
3. Антонович Д. Короткий курс iсторii українського мистецтва. – Прага, 1923.
4. Асеева Н.Ю. Украинское искусство и европейские художественные центры: конец XIX – начало XX века. – К.: Наукова думка, 1989. – 199 с.
5. Банцекова Анна. Книжково-журнальна графiка Львова у стилi ар-деко // Галицька брама. – 2005. – Ч. 1–3. – С. 27–31.
6. Белецкий П. А. Украинская портретная живопись XVII – XVIII в. – Л., 1981.
7. Бiлокiнь С. I. Бойчук та його школа. – К.: Мистецтво, 2017. – 255 с., iл.
8. Бiлецький П. Козак Мамай. Українська народна картина. – Л., 1960
9. Бiрюльов Юрiй. Мистецтво львiвської сецесiї. – Львiв: Центр Європи. – 184 с.
10. Бiрюльов Юрiй. Українські скульптори Львова. // Галицька брама. – 2005. – Ч. 1–3. – С.14–18.
11. Бойчукiзм. Проект «великого стилю». – К.: ДП. НКММК «Мистецький арсенал», 2018. – 256 с., iл.
12. Василий Ермилов. 1894 – 1968 : Каталог выставки. Київ. «Мистецький арсенал» 21.06 – 20.07 2011. – М., 2011. – 239 с., iл.

13. Волошин Л. Мистецька школа Олекси Новаківського у Львові. До 75-ліття заснування. – Львів, 2000. – 78 с.
14. Волошин Любов. Перлина церковного розпису: Поліхромія Модеста Сосенка у храмі св. Михайла в селі Підберізці під Львовом // Образотворче мистецтва. – 2001. – Ч.2. – С.55.
15. Воля к Безмерному: опыт постижения метафизического: Ukrainian art today Kiev – Paris: Альбом/ Авт. идеи и куратор А. Клименко, куратор Т. Ли. – К.: Оранта, 2008. – 372 с., іл.
16. Всеволодність краси. Графіка та живопис Михайла Жука. – К.: Галерея «НЮ АРТ» [2011]. – 143 с., іл.
17. Георгій Нарбут: Альбом. – К., 1983.
18. Голубець Орест. Між свободою і тоталітаризмом: Мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. – Л.: Академічний експрес, 2001. – 175 с.
19. Голубець Орест. Мистецтво ХХ століття: Український шлях. Л.: Колір ПРО, 2012. – 200 с., іл.
20. Грималюк Ростислава. Вітражі Львова. – Львів, 2004. – 236 с., іл.
21. 20 роів присутності. Сучасні українські художники. – К., 2011. – 130 с.
22. Драган М. Українська декоративна різьба XVI – XVII ст. – К., 1970.
23. Драган М. Українські дерев'яні церкви: Генеза і розвій форм. 450 с., іл. – Львів, 1937, Х.: Видавцевь Савчук О., 2014.
24. Євген Сагайдачний. Малярство та графіка із збірки Косівського музею народного мистецтва та побуту Гуцульщини: Альбом / авт.-упор. А.Андрейканіч. – Косів, 2011. – 176 с., іл..

25. Жолтовський П.М. Малюнки Києво-Печерської іконописної майстерні. – К.: Наукова думка, 1982. – 286 с., іл..
26. Жолтовський П.М. Монументальний живопис на Україні XVII – XVIII століть. – К.: Наукова думка, 1988. – 159 с., іл.,
27. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI – XVIII ст. – К.: Наукова думка, 1983. – 179 с., іл.
28. Запаско Я.П., Мацюк О.Я. Львівські стародруки. – Л.: Каменяр, 1983. – 175 с., іл.
29. Золтан Шолтес. 1909 – 1990: Альбом / Укладач В. Штець; авт. вступ. ст. В. Штець і Л. Біксей. – Львів: Ладекс, 2009 – 240 с., іл.
30. Ідеї, смисли, інтерпретації образотворчого мистецтва: Українська теоретична умка ХХ століття: Антологія / Упор. Р.М. Яців. – Ч.ч. 1 –3 ЛНАМ, Ін-т народознавства НАН України. – Л.: Простір-М. – 2014 — 2019.
31. Імпресіонізм і Україна: Альбом / Авт. вступ. ст. Н. Асеєва, О. Жбанкова. – Хмельницький: ПФ «Галерея», 2011.– 249 с., іл.
32. Історія української культури / Заг. ред. І. Крип'якевича. – К., 1994.
33. Історія українського мистецтва. У 5-и т. / НАН України ім. М.Т. Рильського; голов. Ред.. Г. Скрипник. –Т.т. 1–5. 2001 –2007.
34. Искусство украинских шестидесятников / Сост. О Балашова и Л. Герман. – К.: Основы, 2015. – 384 с., илл.
35. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття: У пошуках «великого стилю». – К.:Либідь, 2005. – 275 с.
36. Кара-Васильєва Т., Коваленко Г. Врятовані шедеври. – К., 2009. – 87 с., іл.

37. Кашуба-Вольвач О. Олександр Богомазов. Автопортрет. – К.: Родовід, 2012. – 108 с., іл.
38. Коваленко Г. Александра Экстер. В 2-х т. – М., 2010. – Т.т. 1 – 2.
39. Козак Мамай : феномен одного образу та спроба прочитання його культурного «ідентифікаційного» коду / Авт. дослідження С. Бушак; В. та І.Сахарук – каталог. Вид-ня друге, доповнене. – К.: Родовід, 2008. – 303 с., іл.
40. Косів Р. Риботицький осередок церковного мистецтва 1670 – 1760 років. – Львів: НМЛ ім. А. Шептицького, 2019. – 528 с., іл.
41. Кравченко Я. Тимофій Бойчук. – Львів – Київ – Тернопіль: Майстер Книг, 2017. – 59 с., іл.
42. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Тридцять сім імен. – К.: Майстерня книги, Оранта, 2010. – 400 с., іл.
43. Крвавич Д. П., Овсійчк В.А., Черепанова С.О. Українське мистецтво. У 3 кн. – Львів, 2005. Кн. 1 –III.
44. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. = К.: Грані-Т, 2006. – 240 с.
45. Лагутенко О. Українська книжкова обкладинка першої третини ХХ століття. – К.: Політехніка, 2005. – 121 с.
46. Лагутенко О.А. Символізм в творчестві Василя Ермилова // Символізм в авангарді. – М.: Наука, 2003. – С. 281 – 285.
47. Логвин Г.Н. З глибин: Давня українська мініатюра XI – XVIII століть. – К.: Дніпро, 1974. – 188 с., іл.
48. Маркаде Жан-Клод. Малевич. – К.: Родовід, 2013. – 304 с., іл..

49. Мистецька антологія Харківщини. Історія. Традиції. Сучасність. Велика колекція: Альбом. У 2-х т. Х., 2018. Т.т. 1 – 2.
50. Мисюга Б. Галина Севрук: Альбом-монографія. – К.: Смолоскип, 2011. – 238 с., іл.
51. Михайло Бойчук та його школа монументального мистецтва: Альбом / Автори тексту і каталогу Л. Ковальська і Н. Присталенко. – К.: Галерея, 2010. 282 с., іл.
52. Нариси з історії образотворчого мистецтва України/ Ін-т проблем сучасного мистецтва. У 2 кн. – К.: Інтертехнологія, 2006, кн. 1 – 2.
53. Овсійчук Володимир. Завершення поліхромії // Галицька брама. – 2005. – Ч. 1-3. – С. 21 – 22.
54. Овсійчук В. Олекса Новаківський. – Львів, 1998. – 332 с.
55. Огієвська І. Сергій Васильківський. – К., 1980.
56. Огієвська І. Сергій Світославський. – К., 1989.
57. Олена Кульчицька (1877 – 1967). Графіка – Малярство – Ужиткове мистецтво: Альбом-каталог / НМЛ ім. А. Шептицького; авт. статті, упоряд. Л. Кость; упоряд. спогадів Л. Кость і Т. Різун. Л., К.: Априорі, 2013. – 392 с., іл.
58. Павло Ковжун. Творча спадщина художника: Матеріали, бібліографічний довідник / Упоряд.: І. Мельник, Р. Яців. – Л., 2010. – 253 с.
59. Опанас Заливаха : Альбом. – К.: Смолоскип, 2003. – 159 с.
60. Павлова Т. Carte blanche Анатолія Петрицького. – К.: Родовід, 2017. – 119 с.
61. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. – Х.: Графпром, 2015. – 475 с.

62. Павлова Т., Чечик В. Борис Косарев. 1920-ті роки. Від малярства до театро-кіно-фото. – К.: Родовід, 2009. – 288 с., іл.
63. Паньок Т. Слобожанська ікона XVII – початку XIX століття. – Х.; Іванова, 2008. – 279 с. іл.
64. Перша колекція:Каталог виставки. Центральний Будинок художника. 25 листопада – 5 грудня. – К., 2003. – 128 с.
65. Петрашик В. Авангардний бойчукіст Онуфрій Бізюков. – К.: Софія-А, 2018. – 237 с., іл.
66. Петрашик В. Микола Бурачек: портрет на тлі епохи. – К.: Вид-во «Сіті Прес Компані», 2014. – 174 с., іл.
67. Приймач М. Церковний живопис Закарпаття. – Ужгород: Всеукр. держ. Вид-во «Карпати», 2017. – 247 с., іл.
68. Роман Сельський: Твори з приватних збірок: Альбом. – К.: Оранта, 2004. – 168 с.
69. Рубан-Кравченко В. Кричевські і українська художня культура XX століття. Василь Кричевський. – К.: Криниця, 2004. – 704 с.
70. Рубан В. Український портретний живопис другої половини XIX – початку XX століття. – К.: Наукова думка, 1986. – 223 с.
71. Рубан В. Український портретний живопис першої половини XIX століття. – К.: Наукова думка, 1984. – 361 с.
73. Савицкая Л.Л. На пути обновления. Искусство Украины в 1890 – 1910 годы. – Х.: НТУ ХПИ, 2003. – 468 с.
74. Соколюк Л. Графіка бойчукістів. – Харків-Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць та часопису «Березіль», 2002. – 2004. – 224 с.

75. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. – Х.: Видавець О. Савчук, 2014. – 386 с., іл.
76. Соколюк Л. Михайло Жук. Мистець-літератор. – Х.: Видавець О. Савчук, 2018. – 256 с., іл.
77. Сорочинський іконостас : Альбом / Автори: І. Дорофієнко, Л. Міляєва, О. Рутковська. – К.: Родовід, 2010. 168 с., іл.
78. Степовик Д.В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко. – К.: Наукова думка, 1986. – 207 с.
79. Сусак В. Українські мистці Парижа. 1900 – 1939. – К.: Родовід.А-Ба-Ба-Га-Ла -Ма-Га, 2010. – 2010. – 408 с., іл.
- 80.Тарасенко О.А. Мистерии модернизма. – Одесса: «Абрикос», 2004. – 299 с., илл.
81. Українська культура: лекції за ред. Д. Антоновича / упоряд. С. Ульяновська. – К.: Либідь, 1993. – 592 с.
82. Українське мистецтво XV – XX століть / Упоряд. В. Лозинський. К.: Оранта, 2007. – 150 с.
83. Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XX століття. – К.: Наукова думка, 2000. – 238 с.
84. Українські митці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва XX століття / автор-упоряд. Г. Стельмащук. – Львів: Априорі, 2013. – 520 с.
85. Український авангард 1910 – 1930 років: Альбом / автор вступ. ст. та упоряд. Д. Горбачов. – К.: Мистецтво, 1996. – 400 с., іл.
86. Український іконопис XII – XIX ст.: з колекції НХМУ: Альбом / Авт. вступ. ст. Л. Членова. – Хм.: Галерея, К.: Артания Нова, 2005. – 256 с., іл.

87. Український модернізм. 1910 – 1930. : Альбом. – Хм.: Галерея, 2008. – 288 с., іл.

88. Українські митці у світі. Матеріали до історії українського мистецтва ХХ століття / автор-упоряд. Г. Стельмащук. – Львів: Апріорі, 2013. – 520 с.

89. Федорук Олександр. Микола Бутович: Життя і творчість. – Київ-Нью-Йорк: вид-во М.П. Коця, 2002. – 431 с.

90. Членова Л. Олександр Мурашко. – К., 1980.

91. Членова Л. Федір Кричевський. – К., 1969.

92. Юліян Буцманюк. Стінопис Жовківської церкви Христа-Чоловіколюбця /Авт. текстів І. Гах, О. Сидор. – Львів, 2006. – 143 с., іл.

93. Яців Роман. Український інтелект на мистецькій карті Європи 1900-х - початку 1920-х років // Записки Наукового Товариства імені Шевченка. - Т.СХХХУІ: Праці Комісії образотворчого та ужиткового мистецтва. – Львів, 1998. – С. 185–220.

94. Яців Роман. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї. Явища. Персоналії: Збірник статей. – Л., 2006. – 351 с.

ДОДАТКОВА

95. Біла Оксана. Художньо-меморіальний музей Івана Труша // Галицька брама. – 2006. – С. 39–41.

96. Віталій Куліков. Графіка. Плакат.: Альбом / Упор. І. Александров, передмова М. Штока. – Х., 2016. – 96 с., іл.

97. Волошин Любов. Роман Сельський: Дещо про особливості поетики та формальної мови митця // Галицька брама. – 2005. – Ч. 1–3. – С. 36–39.

98. Волошин Любов. Художньо-меморіальний музей Олекси Новаківського // Галицька брама. – 2006. – С. 36–38.

99. Гах Ірина. Настінні розписи Юліяна Буцманюка у храмі Василянського монастиря в Жовкві // Галицька брама. – 1999. – Ч. 1–2. – С.8–9.

100. Денисенко О. Краківська академія мистецтв у контексті українсько-польських мистецьких взаємин у 20-30-х роках ХХ століття. –К., 2010. – 183 с., іл.

101. Джума Галина. Художньо-меморіальний музей Леопольда –Левицького // Галицька брама. – 2006. – Ч. 5– 6. – С. 45 – 46.

102. Іван-Валентин Задорожний: Живопис. Графіка. Монументальне мистецтво: Каталог виставки творів. – К., 1991 – 64 с.

103. Кіс-Федорук Олена. Мистецький світ Павла Ковжуна // Галицька брама. –2005. – Ч. 1–3. – С. 6–8.

104. Кость Любов. Художньо-меморіальний музей Олени Кульчицької // Галицька брама. – 2006. – Ч. 5–6. – С. 42–44.

105. Кравченко Я. Школа Михайла Бойчука. Охрім Кравченко. Художник і час. – К.: Оранта, 005. – 312 с.

106. Михайло Жук: Каталог виставки / Вступ. ст. С. Лущик.-Одеса, 1993. – 53 с.

107. Мудрак М. Понад кордонами: Модерна українська книжкова графіка 1914 – 1945. – К.: Критика, 2008. – 175 с., іл.

108. Сидор Олег. Шедевр Петра Холодного // Галицька брама. – 2005. – Ч.1–3. – С. 23 –26.

109. Скоп Лев. У пошуках національного стилю // Галицька брама. – 1999. – Ч. 1–2. — С. 25.

110. Стельмащук Г. Микола Опанащук: Творчий портрет митця. Графіка. Малярство. – Л., 2007. – 185 с., іл.

111. Федорук О. Перетин знаку: Вибрані мистецтвознавчі статті. У 3 кн. К.: Фенікс, 2007 – 2008.

112. Шмагало Р. Мистецька освіта в Україні середини ХІХ – середини ХХ ст.: структурування, методологія, художні концепції. Львів: Українські технології, 2005. – 528 с., іл.